

Vägledning för framtagande av *Församlingsinstruktion* för församling och pastorat i Visby stift på Gotland

Inledning

För varje församling i Svenska kyrkan ska det finnas en församlingsinstruktion som anger hur församlingen fullgör sin grundläggande uppgift (FIN) (2 kap. 6 § kyrkoordningen). En väl genomarbetad församlingsinstruktion underlättar församlingens liv och arbete. Den tydliggör den gemensamma inriktningen och stärker identiteten som Kristi kyrka kallad och sänd till den omgivande världen och samhället. Församlingsinstruktionen är församlingens strategidokument och lokala tillämpning av Visby stifts gemensamma mission, vision och strategi och ligger till grund för lokalförsörjningsplan, verksamhetsplan och budget. Församlingsinstruktionen är även ett styr- och tillsynsdokument för biskop och domkapitel (57 kap. 5–7 §§ kyrkoordningen).

Gemensam form

Församlingsinstruktionen förväntas ha en så enhetlig form som möjligt i stiftets pastorat och församlingar på Gotland och i utlandet. Då kyrkoordningen fastställer ett delvis annat innehåll i församlingsinstruktion gällande Svenska kyrkan i utlandet än för församlingar i Sverige, är denna Vägledning för framtagande av församlingsinstruktion anpassad för Visby stifts församlingar på Gotland.

För att en församlingsinstruktion ska utfärdas av domkapitlet ska rubrikerna nedan följas och kontakt med handläggare ske kontinuerligt från arbetets början till församlingsinstruktionens utfärdande av domkapitlet.

1. Kortfattad församlingspresentation baserad på stiftets gemensamma mission och vision (max 1 sida).
2. Omvärldsanalys.
3. Pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift.
4. Ekonomisk förvaltning.
5. En redovisning av hur ekumenisk samverkan sker med andra kyrkor och samfund.
6. En redovisning av hur samverkan sker med andra organisationer.
7. Barnkonsekvensanalys.

Översyn av församlingsinstruktion

Församlingsinstruktionen ska prövas minst vart fjärde år av kyrkorådet (57 kap 6 § 3 st kyrkoordningen), men när en ny kyrkoherde eller församlingsherde tillträder är det befogat att reflektera över församlingsinstruktionen. Om den kan behållas oförändrad, behöver uppdateras eller omarbetas beroende på ändrade omvärldsförhållanden, villkor för kyrkan eller att församlingen har tagit betydande utvecklingssteg i enlighet med strategin i församlingsinstruktionen. Arbetet kan få behöva ta lång tid och det är viktigt att nya medarbetare och förtroendevalda får möjlighet att sätta sig in i församlingens liv och arbete. Ändringar, eller en helt ny församlingsinstruktion, ska godkännas och utfärdas av domkapitlet. Innan domkapitels beslut ska den godkännas av kyrkoherden och kyrkofullmäktige var för sig (57 kap 6 § 1 och 2 st kyrkoordningen). Om den befintliga församlingsinstruktionen fortfarande är aktuell efter fyra år och inga ändringar behöver göras ska skälen till det anges och anmälas till domkapitlet (57 kap 6 § 3 st kyrkoordningen).

Arbetsprocess

Innan arbetet startar ska dialog med domkapitlets handläggare av församlingsinstruktioner föras (visby.domkapitlet@svenskakyrkan.se). Detta för att slutprodukten som sänds till domkapitlet, efter godkännande av kyrkoherde och kyrkofullmäktige var för sig, ska

vara så fullständig som möjligt.

Frågor att ta med i processen för hur församlingsinstruktionen arbetas fram är exempelvis: Vilka ska läsa församlingsinstruktionen? Hur planerar vi arbetsprocessen så att vi kan inhämta många reflektioner och erfarenheter? Hur utformas församlingsinstruktionen på ett sätt som gör att den blir ett verksamt strategiskt dokument som kan ligga till grund för verksamhetsplan och budget?

Församlingen sänder, efter avslutat arbete, sin slutprodukt till domkapitlet. Den ska då vara underskriven och godkänd, av kyrkoherde och kyrkofullmäktige, var för sig. Om den av något skäl inte utfärdas av Domkapitlet återsänds utkastet till församlingen för ytterligare bearbetning.

Grundläggande förutsättningar för församlingsinstruktion

I kyrkoordningen uttrycks följande om syftet med Svenska kyrkans församlingar:

”Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är ett stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift” (Inledningstext till Andra avdelningen).

Vidare anges att ”gudstjänsten är kyrkolivets centrum, där församlingen möter Gud i Ordet och sakramenten. Kyrkans dag för huvudgudstjänster är söndagen, eftersom Jesus Kristus uppstod på söndagen, Herrens dag. --- I gudstjänsten får tron näring genom förkunnelsen av evangeliet, firandet av den heliga måltiden och gemenskapen i bön och lovsång. De som firar gudstjänst sänds ut för att i vardagen vittna om evangelium och göra kärlekens gärningar, till mission och diakoni.” (Inledning kap. 17, första och tredje stycket).

Församlingsinstruktionen ska beskriva en strategi för hur församlingen ska kunna bygga upp kyrkans liv och kultur i djup och omfattning, så att den blir en levande kristen gemenskap genom vilken allt fler människor ska kunna komma till tro och rustas för att i sina vardagliga liv tjäna Kristus och sina medmänniskor i samhället så att Guds rike blir synligt. En grundläggande uppgift för kyrkan/församlingen är alltså att i bön och arbete leva så att den plats eller stad som omger församlingen allt mer ska blomstra (Jer. 29:7).

Ett strategiskt, strukturerat och långsiktigt arbete slår alltid i det långa loppet ett oplanerat och ostrukturerat arbete. Församlingsinstruktionen är därför en strategisk, strukturerad plan för församlingens andliga och materiella förvaltning så att kyrkan och församlingens syfte kan realiseras, växa och fördjupas.

Församlingsinstruktionen ska innehålla

Följande rubriker och innehåll ska finnas med i församlingsinstruktionen. Tänk på att det är skillnad på (a) nuläge, (b) önskat läge och (c) hur församlingen avser att uppnå detta önskade läge.

1. Kortfattad församlingspresentation med en mission och vision (max 1 sida).

Beskriv kortfattat församlingens historia, vilka som är kyrkotillhöriga, deras antal och åldersstruktur (församlingsfakta), vad som kännetecknar just er församling och annat som kan lyftas fram för att på ett bra sätt beskriva församlingen. Hur ser förutsättningarna eller utmaningarna ut för att leva som Kristi kyrka och församling just på denna plats?

2. Omvärldsanalys.

Beskriv det omgivande samhället (kontexten församlingen finns i), dess geografiska placering och förutsättningar, dess styrkor, problem och utmaningar. Hur situationen för kyrkan ser ut i relation till stat, myndigheter och det omgivande samhället.

3. Pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift.

Pastoralt program förstås här som gudstjänst, undervisning, diakoni och mission, medan den materiella ekonomiska förvaltningen, så som ett verktyg för pastoral utveckling, behandlas nedan under separat rubrik. Punkterna under respektive underrubrik ska ses som exempel. Kyrkoordningens fastställande av kyrkans grundläggande uppgift som gudstjänst, undervisning, diakoni och mission (GUDM) ska inte förstås som att detta är fyra olika verksamhetsområden, utan det handlar om olika dimensioner av kyrkans liv. Så är t.ex. gudstjänsten till sin karaktär både undervisande, diakonal och missionerande.

De fyra dimensionerna av kyrkans liv ska därför förstås som en sammantagen helhet.

- Gudstjänst

Gudstjänsten är församlingens centrum varifrån all annan församlingsverksamhet utgår. I gudstjänsten möter vi Kristus i Ordet och sakramenten och får del av försoningens och uppståndelsens mysterium. Detta gäller i synnerhet i församlingens lokala nattvardsfirande, som både är kyrkans källa och kyrkan i hennes fullhet. Därför har firandet av mässan en särställning i kyrkoordningen (17 kap. 3, 5–6 §§, Apg. 2.42).

- Beskriv gudstjänstlivet (nuläge) och hur det kan utvecklas.
- Beakta särskilt hela församlingens delaktighet och hur församlingen allt mer kan utvecklas till ett gemensamt vi, som tillsammans som Guds folk firar ord och sakrament inför Guds ansikte.
- Beskriv kyrkomusiken och hur den kan utvecklas som en integrerad del av församlingens levande liturgi och fördjupa bönen, öka liturgiins skönhet och befrämja delaktighet (t.ex. kör, försångare och instrumentalister).
- Ange hur den enskilda bönen och gemensamt böneliv, vid sidan av församlingens huvudgudstjänster, kan utvecklas.
- Beskriv församlingens kyrkliga handlingar, hembesök, sjukkommunion och bikt.
- Ange hur församlingen ska uppnå önskat läge.

- Undervisning

Kyrkans/församlingens undervisning har sin grund i dopet (Matt 28:16ff). Den är en livslång process där kyrkan möter personer i olika åldrar och med olika förutsättningar. Målet bör vara att undervisning, bön, gudstjänst, själavård och det dagliga livet

tillsammans ger individer möjlighet att växa och mogna i det kristna livet och som människor.

- Hur ser församlingens undervisning ut idag för barn, ungdomar och vuxna och hur ser önskat läge ut?
- Hur når församlingen önskat läge?

- Diakoni

Diakoni är kyrkans tjänst i världen och sker genom både andliga och materiella tillgångar.

- Vilka diakonala behov finns i och runt församlingen?
- Vad gör församlingen – både som institution och som hela Guds folk – idag, samt önskat läge?
- Hur ser arbetet ut med hjälp till utsatta människor och på institutioner, samt önskat läge?
- Hur fås kännedom om, respektive välkomnas, nyinflyttade?
- Hur kan församlingen som gemenskap ta ett diakonalt ansvar i närsamhället?
- Hur når församlingen önskat läge?

- Mission

Mission betyder sändning och är en central aspekt av vad det innebär att vara en apostolisk kyrka. Gud är den som kallar och sänder och vi som kyrka/församling och enskilda kristna är insatta i detta stora sammanhang. Som kyrka är vi insatt i sändningen/missionen att ge vidare av vad vi själva har upptäckt av evangeliet. Med Jesu egna ord: Om du visste vad Gud har att ge! (Joh. 4:10).

- Hur arbetar/vittnar vi idag som kyrka – institution och som Guds folk – om ett liv med Jesus?
- Hur kan fler människor i vårt sammanhang få del av evangeliet och i relation till där de befinner sig?
- Hur når vi både svenskar och andra som vi på olika sätt möter med evangeliet?
- Hur når församlingen önskat läge?

Församlingen ska även i det pastorala programmet behandla församlingens verksamhet på andra språk än svenska, som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift (57 kap. 5 § 2 p kyrkoordningen).

4. Ekonomisk förvaltning.

Kyrkans ekonomiska och materiella förvaltning är inte endast en ekonomisk förutsättning utan även en integrerad del av och viktigt redskap för kyrkans sändning och pastorala arbete. I det läge som församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan befinner sig behöver den ekonomiska förvaltningen och självständigheten utvecklas för att uppnå ett hållbart församlingsliv som växer över tid.

Beskriv församlingens strategi för den ekonomiska förvaltningen och hur församlingen långsiktigt ska stärkas ekonomiskt och pastoralt.

5. En redovisning av hur ekumenisk samverkan sker med andra kyrkor och samfund.

Församlingsinstruktionen ska innehålla en beskrivning av hur ekumenisk samverkan sker med andra kyrkor och samfund. Beskriv nuläge, önskat läge och hur detta önskade läge ska uppnås.

6. En redovisning av hur samverkan sker med näringsliv, andra organisationer och aktörer i samhället.

Beskriv nuläge, önskat läge och hur detta önskade läge ska uppnås.

7. Barnkonsekvensanalys.

Församlingsinstruktionen ska innehålla en barnkonsekvensanalys för det pastorala programmet, vilken görs som en integrerad del av arbetet med församlingsinstruktionen. Hur påverkar barns situation församlingsarbetet? Är församlingens verksamhet tillgänglig för barn och får barnen komma till tals så att de kan vara med på sina egna villkor (57 kap. 5§ 2 p kyrkoordningen)?

Beslutad i Visby stifts domkapitel 2026-01-15.
Gäller tills vidare.

**Svenska
kyrkan**